

3564.

A 949. 1887

Turu tsensuuri
arhiivist 1914.

Lahkumine.

Tõesti sündinud hale lugu
kahest armastajast.

Kirja pannud
Hans Pallop,
kõrge rahwakooli õpilane.

Hind 10 kop.

E. Hunt'i ja A. Sammul'i trükk,
Wiljandis 1913. aastal.

ENSV TA
Kirjandusemuuseumi
Arhiiviraamatukogu

25278

Gesfõna.

Raamatukesega „Lahkumine“ astun ma teist korda oma juuguwendade sekka ja palun mitte selle raamatukesese sifuga kähewahel olla, sest tema on kõik tõesti sündinud juhtumiseft wõetud. Pean ka weel eesfõnas ära tähendama, et furnumatmine Lutheri usu kombete järele on kirjutatud.

Raamatu kirjutaja.

Suwine õhtu. Päike oli looja läinud ja öö ähwardas oma musta waipa üle maa wälja laota. Kõik loodus näis nagu päewaseft tööst ärawäsinud olewad. Puud kohiseiwad nii jõuetult, nagu oleks neil wiimne tunnike kätte jõudmas. Sõegi ööpik, kes iga õhtu oma rõõmuft laulu Shne jõe ääres, D. talu puiestikus wahetpidamata plakutas, waikis. Kas oli ta oma endiseft elukohast lahkunud, wõi oli teda palaw päew nii laisaks teinud, et ta kuidagi moodi iimbritsewat loodust elustada ei jünda. Znimised oliwad wististe kõik juba unerahuseft heitnud, et järgmise päewa töö tarbeks jõudu koguda. Kõik oli waike. Aga et küll kõik waike oli, oleks siiski igauks ennast jelles arwanises petnud, et kõik inimesed unerahus wiibiwad. Seft weel oli inimese kogusid D. talu puiestikus, kitsa jalgteepaal liikumas. Need oliwad kaks armastajat, kes Shne jõe kallaft mööda ühes meeles edasi jammusiwad. Esimene neift, umbes kahelümme-ühe aastane noormees, oli nekrut, kellele jügist aeg kätte jõudis

oma keisri, usu ja isamaa eest kroonuteenis-
 tusesse minna. Tema nimi oli Hans. Aga
 teine tema kihlatud pruut — Anna. Siin
 selle vaikse teekese peal, kus ainult tume
 jõe wee kohin nende kõrwu kostis, kinnita-
 siwad armastajad noored inimesed weel
 kord truuduist üksteisele töötates. Kena ko-
 jutaw, soe suwine õhtu õhk ja kenasti jä-
 rajad taewa tähed oliwad nende tummad
 tunniisimehed nende töötuse juures. Ararääki-
 mata pühalik armastus, mida aga iga-
 nes üks juurelik inimene omas südames
 tunda võib, täitis sel kenal, wagal suwe-
 õhtul Anna rinda. Pisarsilmil laskis ta
 oma pea armukese rinnale langeda, kes
 asjata oma pruuti püüdis murelikuist tule-
 wiku mõtetest wabastada ja rõõnnule jälle
 tagasi äratada. Anna kartis väga oma
 kindluseta õnne pärast. Ta teadis mis tal'
 siis oodata on, kui ta wanematelt luba Hansu-
 ga abielusse astuda julgeks paluda. Ta teadis
 ka weel, et Hansu isa, kes igapidi wali mees
 oli, kunagi poja mõtetega nõusse ei heida.
 Neäranis abielusse astumise mõtetega. Arg-
 lik olek sundis teda ta praeguist olekut sel-
 gemini järele mõtlema.

„Kui ilma põhjuseta on minu kartus,

kallis Anna, " ütles Hans, mille juures nagu
 endiseft naerulikuft olekuft tufafeks muutus ?
 „Sa tead ju ifegi, et wanemad meid abi-
 elusse astumafst takistata ei juuda. Ma olen
 juba julle oma töotufe annud, mida ma ka
 jiis murdma ei ja, kui mind jurmahirm
 junnib jeda tegema. Ole julge omas lootu-
 fes minu töotuste pärafst! Sa tead ju, et
 ma lapseft jaadiß oma efivanemate sõnu
 „meeft sõnast, härga jarwift“ wäga kalliks
 pean ja kunagi meelega nende sõn:de
 wastu efjima ei ja. Ehß ma küll kolmeks
 aastaks jinuft kaugele ära lähen, aga jiiski
 ei kahetse ma jeda jugugi, jefst see on minu
 püha kohus oma riigiwaltifufe wastu, mida
 ma ka oma wiimife weretilgaga täitma jaan,
 jefst jeda nõuab iga õige riigialama kohus.
 Kui Zumal minule terwift ja elupäewi kin-
 gib, jiis jaan ma jealt jälle tagaji tulema
 niifama priße nooremehena, nagu ma kät-
 te jõudwal jügifel lahkun. Ehß see wähe,
 mis mind jinuft kolmeks aastaks lahutab,
 kaunis pikk jaab olema, aga minul jaab ta
 niifamajugune olema, nagu ta praegu on.
 Palju häda ja wiletjufst olen ma jinu pärafst
 tunda jaanud, aga armastus on nad kõiß
 oma tugewa käega jurmale juigutanud ja

meid weel kõwemini oma sidemetega ühte jidunud. Zäe aga kindlaks oma töotustele, siis saab ka minu lootusel õige eesmärk olema, millest keegi maapealne jind tagandata ei juuda. Zga linnuke, kes taewa alt lendab jaab sulle minu äraoleku ajal tröösti ja iga tuulehoog terwišid tooma."

Meid wiimaseid sõnu üteldes muutus nooremehe heal kurwaks, mis nähtawasti wäga neiu peale mõjus. Kurbliku meelega hakkas ta oma armutese ümbert kiini. Tema jüda peššis nõnda waljuste, nagu oleks ta rinnust, wälja tahtnud hüpata.

"Mina ei sae jind mitte minna," ütles Anna lapselikus kindluses, „minu sees walitseb minu pärašt arusaamata kartus ja hirm, nagu wõiks midagi wõerašt olekut meie wahele tungida, mis meie palawat armastušt wõiks külmaks teha; minul on kartlik mõte, et ilmal sešt juur rööm on, kui jind minu käte wahelt ära fiskuda wõiks, ja kes wõib seda tunnistada, et mitte kadada, kurjad jüdamed meie õnne ära rikkuda ei püüa!"

See kõik on minul ilmaegne kartus, ma olen sulle ju ütelnud, et meid peale surma keegi lahutada ei juuda. Sa oled mu

eluaeg tungiw soow mu südamēs, mu lapsepõlwe unenägu, mu nooremehe uhkus ja au. Ma wannuin sulle elawa Jumala nime juures, et ma mingil tingimisel oma lubamiist sinu wastu murdma ei ja. Jumal ise olgu mu püha wande juures tunnistusmehes. Ta karistagu mind wastasel korral kui walewandujat ja wandemurdjat."

Ta tõstis oma parema käe taewa poole ja töötas pühaliku wandega Annale truudust. „Kui ma iial omas mõttes ehk teos peatjin sinu wastu, armas Anna, eksima, siis ei ole ma enam jeda wäärt, et maapind mind kannaks, waid et ma ärawajuks maa alla, kus mu kontidele ka enne rahu ei wõi osaks jaada, enne kui sinu käest andeksandmiist olen leidnud."

„Sirmus wanne," jostistas Anna, „ma tahan ka sinu emaks, armas Hans, nendesamade tingimistega jääda, mis sa minule töötanud. Ma olen ju oma, niikaua, kui mu soontes soe weri woolab. Sa wõid mind õnnelikuks teha — kas sa tahad jeda?"

Nooremehel ei tulnud sõnagi sinust wälja. Ta surus oma sinu wastuse asemele pikkalt ja palawalt õitswa tütarlapse huulte wastu. — — — — —

Õkiste tuli neil meelte, et aeg on ammu juba kodu minna. Nad lahkusiwad oma wiibimise kohaist palawa armastusega üks-teist jumalaga jättes. — — — — —

Oli sügise kätte jõudnud. Kohalikus kreisilinnakeses oli sõjawäe komisjoni poolt nekrutide wastuwõtmine alanud. Enamaste kõik nekrutid oliwad loosiwõtmisele ilmunud, kuna mõningad selle wallawanemate hooleks jätšiwad. Teiste hulgas sai ka Hans kroonuteenistusesse wastuwõetud. Raske aeg jõudis nüüd armastajatele kätte: nad pidiwad kolmeks aastaks üksiteisest lahkuma.

Ma arwan, et igakuks teist, mu armjad lugejad, wäga hästi aru saab, kui raske wõib kahel armastajal üksiteisest lahkuda, selle peale waatamata, olgu see aeg kui tahte lühikene. Zieäranis wõiwad need jeda lahkimise kurwastust enesele ette kujutada, kes juba mõne niisuguse juhtumisega käsi käes armastuse teeradadel on sammunud.

Oh! küll lahkimine Hansul ukse ees seis, ei kurwastanud ta mitte jugugi, sest ta püüdis rõõmsa meelega oma walitsuse käsku täita. Tähendatud päewal kogusiwad

endid noored isamaa kangelased, kes sõjaväe komisjoni poolt kroomuteenistusesse vastu võeti, kohaliku sõjaväe ülema ette kofku, kus neile mitmesuguseid tarbeasju teerijile kaasa anti. Järgmisel päeval algas nekrutide äraminef. Kõik wanemad, sugulased ja tuttavad olivad kofku tulnud oma poegi, sugulasi ja tuttavaid ära saatma. Nende hulgas ei puudunud ka mite Hansu tulewane abikaasa ja wanemad.

„Nüüd peab ta ometi jefi nõiaplikafit mõneks ajaks ära lahkuma. Ta oskas küll väga osawasti minu poega enese järele meelitada, aga võta näpust — ei aita midagi tema ilmaaegne meelitamine: Hans lähleb kaugele ja kui ükskord tagasi tuleb — on meeleft kõik jee metsik armastus ära kadunud. Ma olin oma pojaga päris kimbus, ei kuulanud enam minu ega ka teiste sugulaste noomimist — kõik oli niijama hea, kui wiska hanile wett. Nii hirmsasti oli jee nõiaplika ta meele ära wangistanud ja pimestanud, et wiimasel ajal kõik häbi tema südamest ära kadus, iseäranis minu, oma lihase isa vastu. Ta tahtis juba mind murega ja häbiga hauda saata. Ei läinud tal siis jõök ega jook sisse, kui

mina teda plikakejega ümberkäimise pärast noomisin. Aga nüüd — — — saab wiist kõigel niisugusel ümberjooksmisel lõpp olema."

Hansu ema, kes kõigipidi väga hea inimene oli, nii et isegi küllarahwas temast suurt lugu pidas, oli oma mehe sõnade üle nii ära kohkunud, et suure waewaga wastata jõudis: „Eks meie ole kõik noorespõlwes niisugused olnud, anname neile andeks, sest igauks armastab jeda, kes ta südamele tõesti armas on. Anname kõik oma ja oma laste saatus Jumala hooleks, küll tema meie kõikide elulaewad õigesse sadamasse juhib ja mitte merel elutormide läbi hukka ei lase saada."

— „Kas sul häbi ei ole niimoodi rääkida — noorest pärast niisugused. — Tema mõtted on alles weel liiga lapselikud ja sellepärast on minu, kui õige isa kohus teda juhutada ja õpetada. Hoia, et sa temale niisugust nõu ei anna; sest niimoodi wõime kergesti oma armsa poja hukka jaata!"

— „Ole wait, Hans tuleb."

Ja tõesti tuli ka tema poeg — Hans. Ühes käes hoidis ta pisikest kompsukest, kuna teise käega Anna käest kinni hoidis. Mein

nägu oli väga kahwatu, filmad nutust punased. Ta jõud näis nii otja lõpnud olewad, et ennaft juure waewaga jalgade peal juutis hoida. Isa juurde jõudes, hakkas poeg paluwa healega -rääkima: „Boole tunni pärast pean ma teist, mu armsad wanemad ja tuttawad, lahkuma. Ja ma lahkun heameelega, aga ometi on minul sinule, mu kallis isa, üks palwe ette kanda, mida ma siamaani mitte julle awaldada ei julgenud. Ma kartsin, et sa minu wastu väga wihaseks saad ja mind „koerapiitsaga“ uksest wälja kihutad. Sest, nagu ma jeda ühe oma tuttawa käest kuulsin, olid sa jeda teha lubanud, kui mina sinu käest Annaga abielusse astumiseks luba ja nõusolemist oleks paluda julgenud. Et ma aga kodumaalt mõneks ajaks lahkun, siis ei ole minul mitte wiimane nõu, aga ma palun sind siiski, õnnista mind ja jeda, keda sa siin minu kõrwal näed, isaliku õnnistusega, sest tulewikus saab ta, kui Jumal meile elupäewi kingib, sinu poja abikaasa olema. Aga kui sa nüüd tõrgud minu palwet täitmast, siis tahan ma meelega neljanda käsu wastu pattu teha. Ma tahan siis sinu peale niisama-

juuguse pilguga waadata, nagu ma oma kõigesuurema wihamehhe peale waatan. Ja tõesti oled ja siis mu kõige suurem wihamees — ja oled ju minult mu eluõnne ära riisunud. Mõttele järele, sest weel on aeg!”

— „Wõi sina julged niifuguse palwega minu ette tulla, oma lihase isa ette! Oleks ja mul kodus olnud, ma kolgiksin ju pehmeteks, kui taku koonla... Selle nõiaplika pärast... tahad ja oma lihaseid wanemaid maha jätta... Kasi mu silma alt! Mine, kuhu ja tahad! Aga jeda ma sulle ütlen, et ja tänasest päewast saadik oma jalga ei tohi minu õue peale, minu eluajal tõsta. Kui juhtun sind õues nägema ajan koeradega õuest välja! Niifugune poisijõmpsi kas julgeb minule, ausale peremehele, wastu rääki. Kasi!.. Mine!.. Rao mu silmist!..”

— „Kuidas wõid ja jeda ausat tütarlast nõiaplikaks nimetada! Ja on oma liihikeses eluajas juba suurt lugupidamist oma ausate elukommete pärast ümbruskonnas igapidi ära teeninud. Ükski pole temast mingit halbtust rääkinud — ja sina nimetad teda nõiaplikaks. Ma ütlen sulle, et ma tänasest päewast saadik sind enam

oma isaks ja ennast sinu pojaks ei tun-
nista. Sa tahad praegusel filmapilgul mu
terwet eluõinne ära rikkuda. Sa oled mu
filmis, kui kõige suurem kiskja elajas, kelle
peale ma suure põlgustega waatan. Ma
tahan sinust lahkuda ja lahkun ka iga-
westi. Jumalaga !"

— „Armas poeg, ära räägi isale nii
walju sõnadega wastu. Temale pead an-
deks andma, sest ta on ju sinu isa. Ära
jätta meid ualgi maha maailma hädaorus.
Mina tahan sinule omalt poolt kõik lu-
baga, mis iganes üks ema oma kal-
lile lapsele lubada wõib. Ära jätta mind
mitte maha, sest ja oled mul ai-
nufe wara!..“ Ta langes nuttes poja
kaela. Suudles teda ja ta tulewast abi-
kaasat õrnalt, palawaid filmawee pisaraid
walades. — — —

Sõjawäe ülem andis nekrutidele käsu
wagunitesse minna, sest aeg jõudis kätte,
milajal rong pidi wassalilt wälja sõitma.
Kribinal ja krabinal tormasiwad nekrutid
wagunitesse. Kõlas wägew weduri wile,
millele konduktori oma järgnes, mis märku
pidiwad andma, et aeg on lõpule jõudnud.
Helistati märgufella ja rong hakkas pikka-

mihi edasi liikuma. Pafunafoor, mis wahwaid isamaa poegi saatma oli tulnud, hakkas waimustusega oma jumalagajätmise lugu. Rätikuid ja kübaraid tagant õnnesoowiks järele lehwitades jätsiwad mahajääjad lahkujaid jälleagemiseni. Need wastasiwad niisamati. Ka Anna tahtis oma kõigekallimat ninarätikut lehwitades jumalaga jätta, aga ta jõud oli nii otsa lõppenud, et ta oma kätt kuidagi moodi ülesse tõsta ei suutnud. Ta oleks maha kukkunud, kui Hansu ema teda mitte ei oleks jalgade peal seista aitanud. Hale kaeblik nutt pööras kõikide ümberolejate tähelepanemist noore tütarlaps peale. Warsti oli rong mahajääjate filmist kadunud, ainult weduri wile kostis weel saatjatele kõrwu. Rahwas hakkas murruna wafjalist ära minema.

Õnnetu ema tahtis ka oma poja abikaasaga äraminekut teha, aga Anna palus teda ärdaste, et ta teda niikaua seal laseks wiibida, kuni talle enam weduri wile kõrwu ei kosta, sest iga wile saada temale ütlema: „jumalaga Anna! Ei sa enam näha oma kallimat!“ — — —

Lätsiwad mitu nädalat mööda. Seda

postipäewa ei näinud keegi mööda mine-
wat, kunas Anna S. wallamaja juures
posti ei oleks ootanud. Igafoord palus ta
uudishimuga teada, kas tema nime peale
mõnda kirja ei ole ilmunud. Kuid iga-
foord sai ta kurwaks — Hans ei kirjuta-
nud, ehk ta küll kohe kirjutada lubas. Kord
tuli Anna jälle wallamaja juure posti
ootama. Ta silmiist paistis nii sügaw kur-
wastus wälja, et igauks kes esimese pilgu
tema peale heitis, teda kedagi leinama
arwas.

Uim oli wäga paha. Lund ja wihma
jadas juba mitmendat päewa. Ja nad
näis nagu oleksiwad nad alalises wõitlu-
ses; sest kord oli wõit lume käes; ta kattis
maapinna kiiresti walge talwise kattega
finni; aga juba teisel, kolmandal päewal
tegi wihm jälle lumele lõpu peale. Tee
oli wäga porine, mis teekäijaid hirmsasti
takistas. Nad ei wõinud kunagi julged
olla, kui nad hommiku wantriga kodust
wälja sõitsiwad, et weel õhtu wõimalik on
sõiduriistaga kodu tulla. Niisamasugune
lugu oli ta reega. Postipapa, kes mitme-
päewase reiji pidi iga nädal kaks korda ette
wõtma, oli selle pahase ilmaga päris kinn-

bus. Runagi ei jõudnud ta kirjadega õigeks ajaks wallamaja juurde: wahest oli pool ööd hiljemaks jäänud, wahest ka terve öö. Niisugune lugu oli, wististe, ka postipapaga täna juhtunud. Inimesteist kurbuses wallamaja, kes kõik postipapat ootajimad.

Pool ööd oli juba mööda läinud, aga ifka weel ei olnud postipapaist kihku ega kahtu kuulda. Mõningat inimestest, kellel midagi pakilist oodata ei olnud, läksiwad ära kodu. Anna istus nurgas pingi peal pead käe peale toetades. Peas keerlesiwad tal minewiku, olewiku ja tulewiku mõtted ringi. Mõiste tundis te ennaist nii rõõmsa olewat, nagu ei oleks ta iialgi muredega koormatud olnud. Seal lendasiwad ta mõtted kallima wiibimise kohale ja ta oli jälle nagu enne kurb. Wiimaks läks wallamaja üks lahti ja postipapa astus ukselt sisse, suurt kirjatasut käes kandes! „Tere õhtust aus rahwas! Armasin küll, et enam õigeks ajaks kohale ei jõua, aga siiski pole ka weel päris hiljaks jäänud. On weel küll kirjade wastulisi. Roh waa-tame järele, mis uudist siis kellegile on.“ Stende sõnadega pani ta kirjatasu

pransti laua peale kohaliku wallakirjutaja ette. Kirjutaja tegi kirjatasu lahti ja hakkas adresside järele nimesid ette lugema, kellele kiri on. Suure igatsusega ootas Anna oma nime nimetamist, aga kõik oli asjata. Kirjade laju hakkas juba kirjutaja ees laua pealt otja lõppema. Palawad pisarad woolasivad neiu silmist sedanahes palgeid mööda alla. Kaks kirja weel — ja siis on Anna lootus täitsa kadunud. Esimese kirja wõttis kirjutaja laua pealt pihku — waatas uuriwalt adressi — luges ta siis ette, aga ei iika weel Anna nime. Järg jõudis wiimase kirja kätte. Siis hüüdis ta rahwa poole pöördes: „Siin on weel üks kiri T. talusse, neiu Annale, kas on keegi wastus? Waewalt oli Anna kirjutaja sõnu kuulnud, kui weri ta soontes tarduma hakkas; ta kiskus jõuetult tagasi istme peale. Wiimaks toibus ta niipalju, et jõudis suure waewaga kirja wastu wõtta. Ta juust tuli rõõmu karjatus kuuldawale: „Hans!.. Hans!..“ Ta tundis juba esimesel filmapilgul oma kallima käekirja ära, mida ta, nagu näha, wärisewa käega oli kirjutanud. Suure rutuga kiskus Anna kirja lahti ja hakkas lugema.

Kallis Annafene!

Täna jõudis viis nädalat mööda, sellest ajast, kui ma W. raudtee jaamast peale istusin. Kõik see ülemalnimetatud aeg on enamasti rongi peal mööda läinud. Täna hommiku sõit sine R. linna, kus meie wististe pikemat aega wiibima saame ja võib ka olla, et päris jüa linna harjutustele jääme. Kõik on väga meeldiw, iseäranis loodus. Elu on väga hea ja rõõmus, aga üks — kus wiibid jüa?.. Jga ööfe ilmud ja mõttes mu filmade ette ja suigutad mind, mu woodi ääres walwates magama. Ära ole mures, mu kõige kallim, minu pärast, sest Kõigewägewam hoiab meid, kui isa oma lapsi. Pea minu töotus omas jüdames ja ära ole ühegi mõttega kahewahel.

Ela õnnelikult kuni jälle nägemiseni, mu päifene. Terwitades

Sind jüdamest armastaja

R—s, 4. d. 19 . . a.

H a n s.

Kui Anna oli kirja läbi lugenud, pani ta tema ettewaatlikult taskusse ja hakkas kiiresti oma sammusid kodu poole juhtima.

Ta nägu hiilgas ärarääkimata rõõmu pärast, mis Hansu firi temale oli walmistatud; ta näis nagu uuesti sündinud olemat. Tahtmata ferkis talle küsimus keele peale: „Kuidas arwab ta mind mõttes kähewahel olemat! Kas wahest ehk isa talle midagi sellesarnast ette ei rääkinud? Ei! See ei wõi tõji olla — Hans ei usu mingit wale juttu, mida temale minuist isa, kas kirjalikult ehk suusõnalikult räägib. Ta on wiist selle lause minule hoiatuseks ja manitsuseks kirjutanud. Ma ei taha ka ilmaški ennast fergemeelsetest juttudest ehitada lasta. Zään kindlaks omas tulewiku lootustes ja tahan kannatusjega õnneliku lõppu oodata.“

Nõnda mõttes arwustades jõudis ta wiimaks koju, ega pannud tähelegi, misjugune maru wäljas lume ja wihmaga segamini mäsjas. Et aeg liiga hiline oli, siis oliwad kõik juba magama heitnud, ainult karjakrants näis weel ülewal olemat. Ta laskis juba eemalt, tulejat märkega, paar jämedat „auh“, „auh“! oma pasji healega kuuldawale tulla. Kui ta Annat ära tundis, laskis ta laisalt oma pea esimese käppade peale wajuda ja lipu-

tas kiiresti jaha. Anna awas ukse ja astus tasakesti tuppa, et magajaid mitte äratada. Ta wõttis ennast riideest lahti ja heitis oma pehmesse woodisje. Uni ei tulnud. Kirja jisu kujutas temale elawates wärwides selle kirjutajad ette. Kuigi uni neiu üle wõinust sai, äratasiwad teda jälle luredad unenäod. Lõpuks kuulutas taewalik waikus, et uni L. talus peremees on. Järgmisel päewal kirjutas Anna kirja oma kallikejele walmis. Hans oli oma kirja wiimase külje peale enese adressi kirjutanud, nii et nüüd Annal wõimalus oli oma armukesega kirju wahetada. Annal oli Hansule palju uudiseid teadustada, iseäranis enese ja tema wanematest. Nõnda kirjasid wahetades läks pea kõik see Hansu äraoleku aeg mööda ja Anna ootas juba oma kallima kodujõudmist. Aga kus päike kõige heledamini paistab, seal wõib ka iga filmapilk müristamise wihma oodata. Sest igat inimest waritseb õnnetus, nagu kull, kes teadmata oma saaki püüab tabada. Nii oli ka lugu Annaga. Raske haigus, mis häliste temale oli tulnud, sundis teda tõbewoodisje heitma. Silmanähtawalt wähenes tema jõud iga päewaga, nii et ta

wanemad ja teised naabri inimesed, kes teda nägivad, ta elu pärast suures mures ja kartuses olivad. Ja asjata ei olnud ka nende kartus. Anna oli peapõletikus haige... Arsti tõenduse järele ei olnud temast enam eluelajat loota. Ta pidi wara lahkuma maailma hädaorust, kus ta pea kõige oma eluaja õnnetustega wõitles.

— — — — —
 Nis talwe õhtu. Päike saatis männiku tagant oma wiimased kiired üle maa; milledest mõned läbi akna ruutude sureja neiu tuppa tungijiwad ja rõõmsalt sureja näo peale aset wõtjiwad. Anna nägu oli raske haiguse tagajärjel nii ära muutunud, et teda raske oli endiseks neiuks pida.

„Küll on armas,“ sojistas ta waewalt kuuldawa healega. Oma, kes oma haige lapse woodi ees tooli peal istus, kuulis tütre sõnu, kes mitmepäewase waitimise järele jälle mõned sõnad rääkis. Ta lõi filmad tütre peale ja märkas, et magus naeratus üle tütre näokese käis. Ta sai väga rahutuks ja küsis: „Mis sa, mu armas laps, naerad nii magusasti? Oled sa unes midagi nägemist näinud? Waewalt

kuuldava healega vastas see: „Nägin kui-
das Hans uhkelt uksest jisse astus, minu
woodi ette ruttas ja minu rinnale waju-
des lausis: „Meie oleme mõlemad ema
wannet pühalikult pidanud ja nüüd wõime
lahkuda... Sa saad nüüd omale igawese
peigmehe, keda enam ükski wägi sinust
ärakiskuda ei suuda. Meid sõnu üteldes
hiilgas ta nagu nii pühaliku wagadusega;
nagu oleks ta ihe kõigesuurema wõitluse
wõi heateo korda saanud. Ta surus õr-
nalt käe minu pihku, lausis siis kurwa
meelega: „Jumalaga!“ Waatas weel mitu
korda tagasi minu peale ja läks siis uksest
wälja. Ma naeratajin temale tahtmata
tagant järele, sest ma arwajin, et ma nä-
gemist nägin.“ Ta heal oli nii jõuetu,
et ta iga lause wahel tükk aega pidi puh-
kama. Üksteie sirutas ta oma õrna käe-
kese teki alt wälja ja surus ta jõuetult
ema kätte wabele. Ise lausis rõõmsa
tooniga, nagu oleks ta täiesti terve ol-
nud: „Jää, armas emakene, jumalaga!..
Jääge kõik mu sugulased, sõbrad ja tutta-
wad jumalaga!.. Ma tahan ära reijida,
sinna... sinna, kus wiibib praegu minu
kallike, mu armuke... Jää... ge kõik...

jumalaga!.." Riskus siis kramplikult oma jõutumad käekese oma ema kätte wahelt ära, laskis ta tefi peale langeda ja katjus suud seinä poole pöördä, aga jõud oli nii otja lõpenud, et kuidagi moodi oma soowi täita ei jaksanud. Ta jirutas kõik oma liikmed jirewili ja karjus siis oma wiimast jõudu kokku wõttes: „Kus wiibid sa... kallike?.. Tule ja suiguta mind igawesele unele!.. Jumalaga... Hans!.." Tõmbas ennast kramplikult kokku, jirutas ennast uuesti jirewile ja hing oli siit ilmaft kadunud, ainult foe furnukeha täitis endise ditsewa neiü woodit.

Emä oli tütre ootamata sõnade üle nii ära kohkunud, et ennast juugugi liigutada ei suutnud ja nagu tooli külge kinni naelutatud seisjis ta tütre furnukeha ees, kohkunult tema näkku wahtides. Ta arwas, et ta kallis laps surmud on ja ta ei petnud ka ennast jelles arwamises — ta tütar oli tõesti surmud. Emä katjus tooli pealt ülesse tõusta, et oma meest, kes parajasti tohtrit koju wiimast tagasi tuli, kutsuda, aga jõud oli jalgateft nii otja lõpenud, et iga silmapill kuffumist oleks wõinud oodata. Wiimaks oneti jõudis ta

oma mehe juurde. Kui see oma naist nii kahwatanud olekus märkas, sai ta aru, mis teda toas ootab. Ta sai aru, et toas teda ta armja tütre furnukeha ees ootab. Oma, mõned sõnad oma mehele üteldes, pööras ennast ümber ja sammus tuiledes tütre furnukeha juurde. Langes tema rinnaile ja nuttis ärdasti. Palawad, aurawad filmawee pisarad niisutasiwad ta armja lapse rinda.

Meljandamal päewal peale Anna surma wenis pikkamisi matuseliste rong T. talu õuest wälja. See rong pidi Anna furnukeha igawesesse kodu wiima ja need saatajad pidiwad teda paigutama igawesesse woodisse, kust enam keegi surelik äratada ei juuda. See, mis neid furnuaitale ja kirikusse pidi wiima, läks tähendatud talu männikust läbi, kus Anna kõik oma lapsepõlwe kallid päewad karja juures mängides mööda saatis. Salalikult kostis tuule kohin matuseliste kõrwu, aga weel salalikumalt kohises männik, nagu tahaks ta selle lapsepõlwe saladust, keda niiüid kalmukünkale kantakse, möödaminejatele jutustada. Ühe suure männi otsas, mida tore oksjade kroon kattis, istus wares ja lastis

kurwalt oma igapäewast laulu, nagu aimaks ta tõijst muret ja kurbtuist, mis männiku omanikul kanda on. Tuul jahistas jalalikult männi oksse ja weel jalalikumalt jahises lumi matuse rongi all. Lõpuks kadus männik, kadus wares ja kadus terve kodu matuseliste filmist.

Hans oli ootamata käsu saanud oma tegewat teenistust lõpetada ja kodu sõita. Ta ei wõtnud waewaks isale oma kodutulemist teadustada ja teda wafjalisse wastu tulla paluda; ta arwas, et kiri enam õigeks ajaks kodu ei jõua. Oma mitmenädalise sõidu järele jõudis ta nüüd kodumaa pinnale tagasi. Ehk küll kodumaa pind ja rahwas teda rõõmustajiwad, oli ta sees wäga kurb tunne asendanud. Zgaford, kui ta oma kalli Annakehe peale mõtles, lõi temas niisugune tahtmata arwamine leegile, nagu ei saaks ta iial enam oma kallikest näha. Tuhanded mõtted täitjivad tema pead, aga kõik need lendajiwad jälle, kui udu päitse eest, minema. Üksainus neist jäi weel järele, see oli, et tema armukene elab... Zlma paha aimamata hakkas ta wafjalist jalksi kodu rut-

tama. Ilm oli kaunis külm. Külm paugutas praginal aiateiwastel ja seinapalkidele pragujid jisse. Iga samm astumise juures tuli lume pragin kuuldawale. Sõiduriistade sahin ja hobuste norstamine kuulutas juba eemalt liginemist. Külm oli juba Hansu saabastest läbi tunginud ja ähwardas walufaste warbaid näpistama hakata, kui ta enese warbaste kaitseks mingit abinõu tarwitusele ei wõta. Hans katjus oma liikmeid kiire sammumise läbi soojendada. Mõne tunni käimise järele tuli metsatuka tagand kiriku hall torn nähtawale. See oli ta kodukihelkonna kirik. Raugelt, eemalt kõlas kaeblik kirikufella helin Hansu kõrwu. Ta hakkas järele arwama, kas ehk mõni kroonu püha ei ole ja jõudis otjusele, et need kirikufella löögid mõnda furnumatmist pididwad tähendama. Kiriku juurde jõudes mõtles ta iseenejes: „Ei tea, mis seal õige peaks olema, püha mingit, minu arwamise järele ei wõi olla, on küll ehk mõned furnumatjad. Lähen õige kirikusse waatama, ehk on wäheft ka mõni minu endine tuttaw siin.“ Wiimaseid sõnu lõpetades, wiibis ta jälle mõttes oma kalli

kaasakeste juures. „Anna isa hobune on ju
 jüa kinni seotud, ja kui ma mitte ennast
 omas arvamises ei peta, siis peab tingi-
 mata mõni koduküla elanik siin olema.
 Ma mõiksin ka nendega ühes kodu minna;
 jalad ongi väga ära väsinud, kuluks ju
 neilgi natuke puhkust ära.“ Ta avab pi-
 kamisi kiriku ukse ja astub sisse. Omas
 juureks ehmatuseks näeb ta altari ees wal-
 get, inglil kujudega ilustatud puusärki.
 Puusärgi ümber seisis palju Hansu kodu-
 küla elanik. Teiste hulgas märkas ta
 oma kallima wanemaid, kõikidel nutust sil-
 mad punased. „Mis seal on?.. Kes on
 furnud, et peaaegu terve küla teda matma
 on tulnud.“ Ta võtab nõuks mitte edasi
 astuda, et asjata rahwa ja oma wanemate,
 kes ka mitte ei puudunud, tähelepanemist
 enese peale ei tõmbaks, sest see oleks ker-
 gesti segadust sünnitanud. Rahwas laulis
 wiimast jumalaulu salmi. Laul lõpeb ja
 mehed astuvad puusärgi väljakandmiseks
 ametisse. Gesotjas sammub õpetaja ja
 terve rahwakogu laulab „Jeerusalem, sa
 püha taewa linn.“ Hans astub tasakesti
 ja kärmesti uksest välja, et puusärki oodata
 ja teada saada, kelle furnukeha täna iga-

wesele unele kantakse. Kiriku ukse kohal
 waitis laul ja mehed paniwad puusärgi
 ree peale. Hans astus puusärgi kandjate
 juurde ja küüis: „Ütelge mulle, kallid ini-
 mesed, kelle furnukeha jün puusärgis on?“
 — T. taluperemehe ainsama tütre —
 Anna,“ oli wastus. See ootamata was-
 tus oli nii järsk, et ta kohe kukkunud oleks,
 kui tema isa, kes esimese jilmapiilguga poja
 ära tundis, teda ei oleks juutnud jalga-
 del hoida. Matuke toibudes langes ta
 puusärgi peale kummuli ja nuttis wal-
 justi, haledasti. Ta ei lahkunud enne
 oma armukesse puusärgist, kui isa teda wäe-
 wõimuga eemale kiskus. Mõningat ei
 saanud sellest juhtumiseft aru, mis see õige
 pidi tähendama ja wahtisjwad uudishimu-
 likult nooremehe peale. Lõpuks läks isal
 korda teda oma saani peale paigutada, ja
 jüis sõitisjwad nad matuserongile järele.

Surnuaia peal haua-künka juures
 awati puusärg, et omaksed Annat weel wõik-
 sijwad wiimast korda näha.

„See ei ole mitte Anna!“ karjus nut-
 tes Hans, „kus olete teie Anna pannud?..“
 Ta langes uuesti oma kallima rinnale ja
 nuttis, kui piirikene laps, haledasti. Üm-

berolijad saidvad väga liigutatud noore-
mehe nutu üle. Nad wahtisidwad kõik üksi-
filmil tema otja. Kõikide wakis nutt —
— — ka tema hing oli Annakese omale
järele jõudnud. Ta oli südamerabandu-
sesse ära surunud. — — —

Mõne päewa pärast kõlas uuesti selle-
sama suruuaia peal wägew surmalaul
taewa poole, mida wali nutt segas. — —
— — — — — — — — — — —

Järgmisel suruuaia pühil oli kaks
hauda üksteise kõrwa väga ilufasti lille-
dega ehitatud. Mõlemaid rista kaunistas
juur frants, millele siidi pael pealkirjaga :
„Mälestuseks Isjandas lahkujatele“ külgi
oli finitud.

Pea lõpuks aujatele lugejatele tähendama,
et isa Hansuga wahel ajal kirjateel
ära oli leppinud.

